

Дзітмаратчыня і Мастацтва

ПРАЛЕТАРЫ УСІХ КРАІН, ЯДНАЮЦСЯ!

ІМЯ МІКАЛАЯ АСТРОУСКАГА

заіні Л. Жарыкаў, А. Маркулаў, А. Сажін.
Вялікая група літаратараў удасконала заахвочвальны пра-
дэстава ганаровых дыпламаў.

Дзень 18 чэрвеня стаў сапраўдным святам для вялікага атрада савецкіх працавіцаў і паэтаў — першых лаўрэатаў літаратурнага конкурсу імя Мікалая Астроўскага. Аб'яўлены чатыры гады назад Саюзам пісьменнікаў СССР, ЦК ВЛКСМ, выдэцтвам «Молодая гвардыя», гэты конкурс быў прысвечан 50-годдзю Вялікага Кастрычніка. Звыш 500 твораў, якія адлюстроўваюць свет нашага маладога сучасніка, гераічны шлях Ленінскага камсамолу, разгледзела журы конкурсу. І вось вядомы лаўрэаты. Першую прэмію было вырашана не прысуджаць.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР

КРАСУЙ, ЗЯМЛЯ!

Ганна Кархынцэ, іранаўшчыца 2-га цэха Мінскага завода зборнага жалезабетону домабудаўнічага камбіната № 1. Фота В. КРЭТАВА.

Красуй, зямля!
Майская кіпень садоў тваіх і лугоў паўстае перад чалавекам, калі гаворыць ён гэтымі словамі.
І маладыя гарады з белымі зіхатлівымі каманіцамі, голаў якіх — на вышнім птушынага палёту.
І даўжэзныя — вокам не акінуць — халодна-іскрыстыя штрэкі ў невычэрпных кладкоўках — нетрах тваіх.
І цуда-караблі, што пасылаеш ты ў міжзорную прастору...
І многа знойдзеца ў нашай мове слоў, што хваліла б, як гэтыя.
І многа знойдзеца слоў, што абуджалі б столькі ўспамінаў і мараў.
Мы помнім, мы заўсёды будзем помніць дні, калі чорная навала нелюдзяў спрабавала знішчыць тваё красаванне, зямля.

Навечна ў нашай памяці 22 чэрвеня 1941 года, калі грузымі стаў савецкі народ супраць гэтай навалы.
Чалавек супраць нелюдзя.
Святло супраць цемры.
Як мы змагаліся — яшчэ сёння расказвае рэха тых трывожных дзён.
Прачытай, таварышы, у нашай газеце пра тое, як стала насмерць на беларускай зямлі Н-я стралковая дывізія — і хай тваё сэрца напоўніцца гонарам за зямлю, што раджае такіх сыноў.
Якой ты ўзнялася з папялішча, зямля Беларусі, мы бачым штодня, бачым на ўласныя вочы.
Угладзіся ў натхнёны твар жанчыны на здымку зверху. Такім, як яна, абавязана наша зямля сваім красаваннем, сваёй радаснай явай і будучыняй.

Вось тут некалі кілеў смяротны бой...

Гэта было пад сніговым

ТАК ЗМАГАЛІСЯ У ПЕРШЫЯ ДНІ ВЯЛІКАЯ АЙЧЫННАЯ ВОІНЫ Н-Я СТРАЛКОВАЯ

важкіх вучэнняў. Праўда, на другі дзень атрымалі боезапас, а ўжо на трэці ўступілі ў бой на адказным рубяжы раці Шчара. Наша батарэя падліла некалькі танкаў, рассяла я роту аўтаматчыкаў. А потым здарылася тое, што было характэрна для пачатковага перыяду вайны: нямецкі танкі абшлі пазіцыі дывізіі, выскочылі на аўтаматгалі. Мы апынуліся ў глыбокім тыле. Зняліся ў паходных калохах пайшлі на ўсход. Ішлі лясамі, балотамі, часцей ноччу. З асобна, артылерый, штабамі. Параненых пакідалі ў вёсках. Нягледзячы на масіраванні, схавалі ад варажых самалетоў, цэлы дзень было немагчыма, і нас часціком засьпалі бомбамі, абстрэльвалі з кулямётаў. Скончыўся харч. З дзеламі калгаснікаў бралі на фермах калгасную жывёлу. Потым дайшла чарга і да коней. Варылі каніну ў касках, бо коні былі разбіты бомбамі. Але людзі не вылі, не скардзіліся на цяжкасці. Трапілі ў вядома, і панікеры, бязлічбы, хто імкнуўся адбыць, схаваліся. Толькі такіх асобна адзінак. Дывізія была надрава, значны працэнт асобіста саставу складалі камуністы і камсамольцы.

На дарозе мы грамілі тыты, захоплівалі асобы, разганялі дробныя гарнізоны. Пад вёскай Кучына на Слуцкім у пачатку кучыня перайшлі днём шаў. Нямецкі машыны, што праходзілі па ёй, знішчылі. Потым рушылі на вёску Язель. Як сёння памятаю аслупчаныя ад нечаканнага атакі кулямётчыкаў на ўскраіне сяла. Не чакалі яны большавоку за 200 кіламетраў ад лініі фронту. Не паспелі і чаргі даць, як мы іх знішчылі. Толькі тром ці чатыром фашыстам удалося ўцячы на ўрэчча. На другі дзень на ўчастку паміж вёскамі Язель і Вярхушні разгарнуліся цяжкія боі. Немцы атакавалі сламі да двух батыёнаў пахоты пры падтрымцы бронемашынаў. Потым семсот пята поўна дашоў у ляс, што вакол вёскі Сінягова, і калі скончыліся снарады, мы вынілі з гармат і закінулі ў балота замкі, а самі дробнымі групамі пачалі выходзіць з акружэння.

Іван Іванавіч ваяваў пасля на Любаншчыне ў партызанскай брыгадзе імя Аляксандра Неў-

вад пранікнуў у лес, іх сустракалі кулямётчыкі і аўтаматныя чаргі. Мне паказалі паліану, на якой пасля бою масовыя жыхары падаралі і пахавалі 28 нашых салдат і афіцэраў. Ні ў аднаго з іх не засталася патронаў і гранат: былі да апошняга. Вакол таго месца групы нямецкіх салдат ляжалі кучамі, і іх цэлы дзень вывозілі машынамі.

Вось што расказвае Рыгор Тарасавіч Усеяна.

Асабліва жорсткі бой разгарнуўся ля Калычовага хутара. Гэта кіламетраў сем ад Сінягова. Там паміж чыгуначнай і балотнай праходзіла вузенькая валока «сухой зямлі». Па ёй нашы салдаты і імкнуліся прарвацца ў глыб лесу. А на чыгуначным палатце акапаліся немцы. Асабліва лютваў адзін іх кулямётчык. І вось невядомы герой прабраўся да палатна, знішчыў гранатой рэлікты кулямёта і адкрыў з яго агонь на немцаў. Паўдня там не сіхтала страляніна. Пацэнь і чыгуначныя вадзільчыкі шэсцьдзесят ты бярозавыя крывы на маглах нямецкіх салдат. Загінуў і той невядомы кулямётчык.

Расказаў мне пра другога

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

Паступова прасвятлілася карціна вясельных баёў. Ад бітвы атакі немцаў пад Язелем і Вярхушчам, дывізія адшлі ў глыбіню лясоў і балот. Немцы занялі ўсе а каляныя вёскі, забаранілі іх жыхарам выходзіць з хат. Разлік быў нахрыць голы прымус нашых воінаў скласці зброю. Але вораг памынуўся, ён не разумеў, прыроды савецкага патрыятызму. Не дамагалі і тысячы лістовак, што сымпалі дэжуркам на лес з абяцаннямі розных «выгод». Дывізія адказвала агнём. Немцы пачалі ураганны артылерыйскі і мінамётны абстрэл, які працягваўся пяць дзён. Але калі групы аўтаматчыкаў спрабавалі пранікнуць у лес, іх сустракалі кулямётчыкі і аўтаматныя чаргі. Мне паказалі паліану, на якой пасля бою масовыя жыхары падаралі і пахавалі 28 нашых салдат і афіцэраў. Ні ў аднаго з іх не засталася патронаў і гранат: былі да апошняга. Вакол таго месца групы нямецкіх салдат ляжалі кучамі, і іх цэлы дзень вывозілі машынамі.

Вось што расказвае Рыгор Тарасавіч Усеяна.

Асабліва жорсткі бой разгарнуўся ля Калычовага хутара. Гэта кіламетраў сем ад Сінягова. Там паміж чыгуначнай і балотнай праходзіла вузенькая валока «сухой зямлі». Па ёй нашы салдаты і імкнуліся прарвацца ў глыб лесу. А на чыгуначным палатце акапаліся немцы. Асабліва лютваў адзін іх кулямётчык. І вось невядомы герой прабраўся да палатна, знішчыў гранатой рэлікты кулямёта і адкрыў з яго агонь на немцаў. Паўдня там не сіхтала страляніна. Пацэнь і чыгуначныя вадзільчыкі шэсцьдзесят ты бярозавыя крывы на маглах нямецкіх салдат. Загінуў і той невядомы кулямётчык.

Расказаў мне пра другога

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

НА ГАСТРОЛЬНЫХ МАРШРУТАХ

Лета — пара гастрольяў. Так павялося ўжо, што ў гэты час усю гастрольную калекцыю пакідаюць свае гарады і едзіць у розныя канцы краіны. Сустрачы з новымі глядачамі заўсёды адказныя і цікавыя, яны ператвараюцца ў сваёсаблівы творчы справядкачы.

Праўда, сёлетня летнія гастролі многіх тэатраў пачаліся лічэ вясной. Па старой традыцыі Брэсцкі тэатр імя ЛКСМБ паказваў свае спектаклі ў Баранавічах, жыхары старажытнага Пскова аглядаюць выцвялянам...

Зараз афішы беларускіх тэатраў можна бачыць у Маладэці, на Украіне, у Расійскай Федэрацыі. Як жа праходзіць гастроль? З гэтым пытаннем карэспандэнт газеты «Літаратура і мастацтва» звярнуўся да кіраўнікоў нашых тэатраў.

ПАЛТАВА

Тут на гастрольях Брэсцкі тэатр імя Якуба Коласа

— Усё ідзе добра! — гэта гучыць па тэлефоне бадзёры голас галоўнага рэжысёра Сямёна Савельевіча Казіміраўскага. — Сустралі нас здарова, проста перад тэатрам выстраілі аркестр, сабралася многа людзей, было ўрачыста і хвалююча. Гаварылі аб дружбе двух народаў, дзяху культуры, аб братэрстве і аднанні.

Чым адрыліся? Першы спектакль, як заўсёды, — «Несцерка». Яго мы сыграем яшчэ дзевяць разоў. Тут жа ўпершыню пасля аднаўлення паказам «Лявоніха» па п'есе П. Данілава. А 24 чэрвеня ў нас прэ'ера «Варшаўскай мелодыі». Ролі выконваюць Г. Маркіна і В. Куляшоў. Вельмі ўдалую музыку напісаў наш малады кампазітар Б. Насоўскі. Зараз «Варшаўскую мелодыю» ставяць у многіх тэатрах, але нам здаецца, што ў нас будзе свая, непаўторная. Пачаліся рэпетыцыі «Клява» У. Мажкоўскага. Спектакль ставіць рэжысёр Б. Эрын. Думаецца, што сустрача калектыву з гэтым рэжысёрам будзе плённа.

Што яшчэ вам скажаць? У вольны час, якога, на жаль, вельмі і вельмі мала, знаёмімся з выдатным украінскім годадам. З Палтавай, як вядома, звязана жыццё і творчасць М. В. Гоголя, У. Г. Караленкі, І. В. Катыльскага, у гэтым горадзе многа помнікаў і славутых і перамож рускай зброі, украінскай культуры.

У ліпені мы вернемся дамоў. Будзем ездзіць па вобласці, па Беларусі, паказваць спектаклі, рэпетыраваць, рыхтавацца да 50-годдзя БССР і Кампартыі Беларусі. Ужо ў пачатку новага сезона выцябляем убачаць два новыя спектаклі.

ЛУЦК

Тут на гастрольях Брэсцкі тэатр імя ЛКСМБ

Ля тэлефона — дырэктар тэатра Л. П. Валчацкі:

— Праходзім стадыю «прыціркі». У Луцку толькі некалькі дзён, Пакуль цапжывае, Горад невялікі, дні стаць гарачыя ды плюс яшчэ пара летніх водпускаяў... Кожны дзень выязны спектакль. Ужо знаёмілі калгаснікаў з такімі работамі тэатра, як «Сельскія вечары», «Неабясечная прафесія», «Грэннае каханне».

— Тут у Луцку, — працягае Леанід Паўлавіч, — мы выпусцім два новыя спектаклі. Гэта перш за ўсё «Люды і каменні» па новай п'есе Кастуса Губаравіча пра абаронцаў Брэсцкай крэпасці. Заключым таксама работу над камедыяй А. Сімукова «Не шхадуючы жыцця». Натуральна, шукаем новыя п'есы. Ці не з'явілася чаго-небудзь у Мінску?

Аб тым, як пойдзе гастролі, гаварыць пакуль рана.

КІШЫНЕУ

Аб гастрольях у гэтым горадзе акадэмічнага тэатра імя Яні Купалы расказваў дырэктар тэатра П. В. Лютаровіч

— Наша знаёмства з гасцінімі кішынёўцамі пачалося ў аэрапорце, дзе яны сустралі нас гарачымі

ВІНШУЕМ З УЗНАГОДАДАЙ!

Праэдыум Вярхоўнага Савета БССР за шматгадоваю плённую работу па ўстановах культуры і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння ўзнагародзіў загадніка Прысінскага сельскага клуба Удзельніка рэаіна, самадзейнага кампазітара тав. Шындлюскага Паўла Іванавіча Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Указам Праэдыума Вярхоўнага Савета БССР за шматгадоваю плённую дзейнасць у галіне літаратуры і ў сувязі з шасцідзесяцігоддзем з дня нараджэння ўзнагародзілі крывіч Літаратурнага тав. Майхровіч Сцяпан Казіміравіч Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

ПАКУПКА — ДВА МІЛЬЁНЫ КНІГ

Беларускі рэспубліканскі кніжны кірмаш адбыўся ў Брэсце. У яго рабоце прыняло ўдзел каля 60 кнігагандлёвых арганізацый Беларускай, Латвійскай, Таджыцкай, Казахскай, Украінскай ССР, РСФСР, «Масквіта», «Савоздуч», «На вяршыах эканамічнай грамадска-палітычнай, мастацка-сельскага асяродка, медыцынскай, навукова-тэхнічнай, дзіцячай літа-

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

скага, камандзірам якой быў надрава афіцэр Н-я стралковай дывізіі Дзмітрый Гуляеў, якому падсяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Іван Іванавіч быў камісарам атрада, сакратаром падпольнага райкома камсамолу. Ён і стаў мам правадніком па месцах баёў дывізіі. Падахоўваліся быць нашымі памагатымі намеснік старшын калгаса «Камуніст» Рыгор Кузьміч Петрушэня і бухгалтар Рыгор Тарасавіч Усеяна. У тую грозную пару яны былі хлапчукамі, але добра памятаюць усё, што было...

СЦЯПАНУ МАЙХРОВІЧУ — 60 ГАДОУ

кандыдат філалагічных навук, С. Майхровіч многа і плённа працуе ў галіне даследавання гісторыі беларускай літаратуры. На яго творчым рахунку — некалькі групавых і асобных кніг. Сярод іх — «Нарысы беларускай літаратуры XIX стагоддзя», «Максім Багдановіч», «Янка Лучына. Жыццё і творчасць», «В. І. Дунін-Марцінкевіч», «Слова аб папке Ігаравыя», «Георгій Скарнына», «Янка Брыль».

Ён — даследчык у поўным сэнсе гэтага слова. Даследчык і адкрывальнік. Праца ў архівах яго завячаны заняткам. Там ён знайшоў ужо багата матэрыялаў, якія на многа ўзбагацілі нашы ўвядзенні пра гісторыю роднай літаратуры.

Творчыя інтарэсы С. Майхровіча вельмі разнастайныя: ад «Энеіды навуарата» і «Тараса на Парнасе» да літаратуры нашых дзён. І заўсёды аўтар імкнецца выявіць суснасць літаратурных з'яў і працаваць, на-навуковаму асвятляць іх.

Добрага яму шляху! На-хай яго наземная спадарожніца заўсёды будзе творчай удача!

Іван КУДРАЦАУ.

«ПЯЦЁРКА», АЛЕ... З МІНУСАМ

вясносьць прысуд п'есе. Тут Г. Колас, захоўваючы венаерэдычны ўражанні ад падобных сусрач, абвясце, зрэшты, самыя ўстойлівыя рэпетыцыі (напрыклад, як ён робіць з драмай «Шануй бацьку сваю» В. Лаўрэнава, калі правае рае спектаклем на годзеўскай сцэне) або, наадварот, разбітыя варты таго твор, калі тэатр раскрывае ў ім тое, чарго не здолеў, «справіць» крыўна і першыя выканаўцы — гэта пераканаўча дэманструе аналіз п'есы «Пяцёрка» ў Магілёве паводле камедыі «Жаніты жаны» А. Кузняцова і Г. Штайна. Не ведаю як каму, а мне падабаецца тое, што Г. Колас нібы папярэджае нас, чытачоў і тэатральных гледачоў, каб мы не спыталіся з канчатковым фармулёўкам адрознаў пакуль таго, як пазнаёмлівае з літаратурнымі вяртанямі якой-небудзь п'есы, а каб нашы меркаванні грунтаваліся на прычынах «драма» — тэатр — глядаць, бо толькі там, на сцэне, пры поўнай зада, адбываецца сапраўднае выпрабаванне твора «на тры валасці», калі металу на разрыў.

Вось такое майстэрства разглядаць драматургію ў святле не сцэнічнага жыцця — зайдзімося. Тым больш, што яно спалучаецца з уменнем Г. Коласа дэталёва раскрываць асобныя таленты не проста як суму «прыродных дабротаў», а як здольнасць артыста зрабіць сваю ўласную жыццёвую драму духа, адлюстраванае ў драматургічным творы.

Родна ў нашай тэатразнаўчай літаратуры сустракаюцца такія малюўчыя старонкі, якія напісаў аўтар «Дыялогу праз рампу» пра «Узнятую паліну» ў Дзяржаўным рускім тэатры БССР — тут перад намі прастаюць у руху і ўнутраным развіцці існавальных сцэнічных вобразы Макара Натугінава (артыст Р. Янкусі) і старога Шушара (артыст Я. Палосі). Чытаючы гэтыя старонкі, ты нібы зноў займаеш месца ў глядзельнай зале і перад табой жыццё, пакутоў, змагаюцца і перамагаюць непаўторнага хараста шлохаўскага герол.

А цяпер пра тое, што вымушае дадаваць да «пяцёркі» мінус. Калі ласка, прычытайце на старонцы 123-аўгаі накіонт перадаваў рэпертуарнай лініі БДТ-2 (цяпер імя Я. Коласа). Аўтар сцвярджае, нібы «вясняніну» воку не з'яўляецца выдатковым суседства на афіцыйна п'есы М. Валодзіна пра стану ўзлетне Савецкай ўлады і драмы існаў перадаваў будучы катастроф». Навошта ж такая катастрафічнасць? Нічога няма ў «Малаваску з ружом» і ў «Прывідзе» такога, яно мы нават і цяпер — амаль праз трыццаць гадоў — адчулі сансваю і духоўную перакультуру з усім розным твораў. Між тым, аўтар не спынае сябе, працягвае паралель — і вось ужо кажацца «вельмі блізка» на духу пастаюк сімануўскага «Хлопца з нашага горада» і «Хлопца з легенд і казак» — Нещеркі. У іх ёсць нейкая гаючасць

нем сцэнічных персанажаў (мастацтва) з рэальнага грамадзянскага пэўнай краіны (жыццё) цяжка. Бо тут прычынаў парушэння мера сядносці вобразнага і існага. Я ў гэтым перакананы. А так, калі адзіную лінію абгульняюць, артыкул «Адкрыццё» Амерыкі — гэта дае прафесіянальна рэацыю на спектаклі ў купаўскаў («Футбол»), і ў Рускім («Двоє на арляях»).

Мабыць, не варт было б пісаць пра гэта, калі б аўтар кнігі «Дыялог праз рампу» часамі не ператварэў свабодны асацыятыўны паралель ў пэўную метадалагічную сістэму. Бо тады з-пад яго пера выходзіць, скажам, наступнае: у драме «Перабачыць», пастаўленай абласным тэатрам у Магілёве, «трагічнай фігурай можа стаць і вайсковы Іван Рубоў, вобраз якога нясе тую ж тэму, што і маёр Шаляў з рамана Грыгорыя Бакланава «Ліпень, 1941 год». Але выканаўца ролі не ўдалося...» Наўрад ці ўвогуле правамернае такое параўнанне — «на тую ж тэму» — гэта драмы з пераімажам рамана. Выканаўца ролі можа карыстацца літаратурным трыпцікам, працуючы над сцэнічным вобразам, крытыку ж палічыць працягваць мастацкую творчасць жыцця, а не кнігаў. Наўрад ці трэба прыгадваць, што мастацкі вобраз — гэта вынік даследавання і пераасэнсавання мастаком рэчаіснасці, грамадства, унутранага свету чалавека, а не копія. Мастацтва і жыццё — гэта ян віно і вінаград. Віно бяра ад вінаграду амаль усё, але і набывае нешта зусім непаўторнае, сваё.

Кнігу адкрывае артыкул «Дзе «цэнтр зямлі?» — пра цяжкі перыяд шуканняў, які выдаў перажаў тэатр імя Я. Коласа. Аўтар «Дыялогу праз рампу» патрабаваў і добраахвотна разглядаць прычыны прычыны многіх наўдаў тэатра, увогуле дае выразнае ўвядзенне аб творчым абліччы калектыву. Аднак, захаванні сваім разважанням, крытык раітам у высновах спыніўся на «Нещерку» і нібы паказваючы падлікам на зямлю, паказаў банальна і даўно ўсім вядома: маўляў, «цэнтр зямлі» для гэтай тэатральнай групы тут, «дзе ён стаіць» (стар. 53—54). Па-першае, не зусім ясна, што ж мае на ўвазе аўтар — нацыянальнае глебу сацыялістычнага мастацтва (тады гэта будзе занадта агульна) або тыя поспехі, якія былі ў коласаванай раней, у тым жа «Нещерцы»? Калі палічыць фальклорнае відовішча за сцяг тэатра, чытач можа зразумець гэта як заклік да калектыву стаяць на адным месцы — на пазіцыях таго ж «Нещерцы», што зусім недаручна, бо хто ж будзе раіць «МХАТУ» стаяць на пазіцыях, напрыклад, «Чайкі», хоць менавіта яна і раскінула крылы на залоне гэтай тэатра. Зноў Г. Колас у захваленні нешта абгульняе зусім выразна, хоць і эфектна.

Не варт гаварыць аб даследаванні Яны падвойнае нават даследаванні і ўдзяліага аўтару, які ўдзяліў дзянісці перадаваў напал уражанні ад тэатральнага відовішча з партэра залы да чыстага аркуша паперы. Лейшыя старонкі «Дыялогу праз рампу» — сведчанне якая пра гэта і радуюць, што ў нас ёсць таленавіты і няўрымслы крытык у галіне сцэнічнага мастацтва.

Барыс БУР'ЯН.

П. Р. А. БЕЛАРУСКУЮ МОВУ — ПАЛ'ЯКАМ

З 1966 года Кракаўскае аддзяленне Польскай Акадэміі навук выдае папулярную серыю «Навука для ўсіх». Селета ў гэтай серыі ўбачыла свет даследаванне Лешка Шнайдара «Беларуская мова».

Ва ўступе да кніжкі Л. Шнайдар піша, што сёння Беларускай мовы карыстаецца каля 8 мільянаў жыхароў СССР, а таксама каля 100 тысяч жыхароў Польшчы, 10 тысяч жыхароў Канады, столькі ж — у ЗША, 5 тысяч у Аргенціне.

Аўтар адзначае асноўныя этапы гісторычнага развіцця Беларускай мовы, спыняюцца на найбольш значных творах Беларускай дэкарытыўнай літаратуры, называе яе вядучым прадстаўніком.

«Аўтаномію і поўныя правы, — гаворыцца ў даследаванні, — прынесла Беларускай мове Кастрычніцкая рэвалюцыя. Цяпер яна, побач з рускай, афіцыйная мова Беларускай Рэспублікі і ўжываецца ў літаратуры, навуцы і грамадскім жыцці».

У беларускай мове Л. Шнайдара збліжае цікавасць тым рысы, якія збліжаюць яе з польскай або адразаюцца ад апошняй. «Сувязі, якія аб'ядноўвалі ў мінулым Беларусь з Польшчай, — канстатуе аўтар, — прынялі да таго, што сённяшняя Беларускай літаратурная мова больш зразумелая і больш лёгкая пры вывучэнні для палічкі чым руская, якая належыць да той жа ўсходнеславянскай моўнай групы».

Агульны падыход у кнізе ілюструюць шматлікі прыклады да Беларускай мовы, яе арфаграфія, марфалогія і сінтаксіс. Асабліва падрабязна разглядае аўтар граматычныя катэгорыі нелозіка і дэяслова. Асобныя раздзелы прысвечаны беларускім дыялектам, а таксама пытанню аб нармалізацыі Беларускай літаратурнай мовы. Кніга разлічана на шырокага чытача.

СТАРАЖЫТНЫ І ЮНЫ

Яркі матэрыял узяты аўтарамі для асвятлення падзей Вялікай Айчыннай вайны на Аршанічыне.

Апошнія раздзелы прысвечаны росту эканомікі і культуры горада пасля вайны.

Адзначаючы беспрэжычца вартасці кнігі, трэба сказаць, што яна не пазбаўлена і недакончана. На яе погляд, яна пэўна асабліва цікавая такім даследаванням, хоць і не з'яўляецца асабліва цікава.

Недасаткова, на наш погляд, аргументаваны некаторыя палажэнні, выказаныя на старонках кнігі.

Напрыклад, напрыклад, сцвярджае, што «б ліпеня 1905 года ў Оршы пачалася ўсёагульная забастоўка». Былі закрыты ўсе крамы і магазіны. Між тым асноўны казак гарадскога пралетарыату — аршанскія чыгуначнікі, у ліпені 1905 года не прымаў ўдзелу ў забастоўцы».

«Раздзел «Правы і абавязкі» Оршы ў барацьбе з ворагамі Савецкай ўлады ў галі грамадзянскай вайны» не завершаны. Фактычна ў ім разглядаецца толькі ўзлел аршанцаў у разгоне Казачка, але нічога не гаворыцца аб іх барацьбе супраць Дзянікіна, Урангеля, беларужак.

Гэты матэрыял узяты аўтарамі для асвятлення падзей Вялікай Айчыннай вайны на Аршанічыне.

Апошнія раздзелы прысвечаны росту эканомікі і культуры горада пасля вайны.

Адзначаючы беспрэжычца вартасці кнігі, трэба сказаць, што яна не пазбаўлена і недакончана. На яе погляд, яна пэўна асабліва цікавая такім даследаванням, хоць і не з'яўляецца асабліва цікава.

Недасаткова, на наш погляд, аргументаваны некаторыя палажэнні, выказаныя на старонках кнігі.

Напрыклад, напрыклад, сцвярджае, што «б ліпеня 1905 года ў Оршы пачалася ўсёагульная забастоўка». Былі закрыты ўсе крамы і магазіны. Між тым асноўны казак гарадскога пралетарыату — аршанскія чыгуначнікі, у ліпені 1905 года не прымаў ўдзелу ў забастоўцы».

«Раздзел «Правы і абавязкі» Оршы ў барацьбе з ворагамі Савецкай ўлады ў галі грамадзянскай вайны» не завершаны. Фактычна ў ім разглядаецца толькі ўзлел аршанцаў у разгоне Казачка, але нічога не гаворыцца аб іх барацьбе супраць Дзянікіна, Урангеля, беларужак.

Гэты матэрыял узяты аўтарамі для асвятлення падзей Вялікай Айчыннай вайны на Аршанічыне.

Апошнія раздзелы прысвечаны росту эканомікі і культуры горада пасля вайны.

Адзначаючы беспрэжычца вартасці кнігі, трэба сказаць, што яна не пазбаўлена і недакончана. На яе погляд, яна пэўна асабліва цікавая такім даследаванням, хоць і не з'яўляецца асабліва цікава.

Недасаткова, на наш погляд, аргументаваны некаторыя палажэнні, выказаныя на старонках кнігі.

Напрыклад, напрыклад, сцвярджае, што «б ліпеня 1905 года ў Оршы пачалася ўсёагульная забастоўка». Былі закрыты ўсе крамы і магазіны. Між тым асноўны казак гарадскога пралетарыату — аршанскія чыгуначнікі, у ліпені 1905 года не прымаў ўдзелу ў забастоўцы».

«Раздзел «Правы і абавязкі» Оршы ў барацьбе з ворагамі Савецкай ўлады ў галі грамадзянскай вайны» не завершаны. Фактычна ў ім разглядаецца толькі ўзлел аршанцаў у разгоне Казачка, але нічога не гаворыцца аб іх барацьбе супраць Дзянікіна, Урангеля, беларужак.

НАВІНКІ КНІЖНАЙ ГРАФІКІ

Вондакка і малюнкі мастака С. Нартовай да кнігі М. Смагаровіча «Журавіная труба», якая выходзіць у выдавецтва «Беларусь».

«Дзе «цэнтр зямлі?» — пра цяжкі перыяд шуканняў, які выдаў перажаў тэатр імя Я. Коласа. Аўтар «Дыялогу праз рампу» патрабаваў і добраахвотна разглядаць прычыны прычыны многіх наўдаў тэатра, увогуле дае выразнае ўвядзенне аб творчым абліччы калектыву. Аднак, захаванні сваім разважанням, крытык раітам у высновах спыніўся на «Нещерку» і нібы паказваючы падлікам на зямлю, паказаў банальна і даўно ўсім вядома: маўляў, «цэнтр зямлі» для гэтай тэатральнай групы тут, «дзе ён стаіць» (стар. 53—54). Па-першае, не зусім ясна, што ж мае на ўвазе аўтар — нацыянальнае глебу сацыялістычнага мастацтва (тады гэта будзе занадта агульна) або тыя поспехі, якія былі ў коласаванай раней, у тым жа «Нещерцы»? Калі палічыць фальклорнае відовішча за сцяг тэатра, чытач можа зразумець гэта як заклік да калектыву стаяць на адным месцы — на пазіцыях таго ж «Нещерцы», што зусім недаручна, бо хто ж будзе раіць «МХАТУ» стаяць на пазіцыях, напрыклад, «Чайкі», хоць менавіта яна і раскінула крылы на залоне гэтай тэатра. Зноў Г. Колас у захваленні нешта абгульняе зусім выразна, хоць і эфектна.

Не варт гаварыць аб даследаванні Яны падвойнае нават даследаванні і ўдзяліага аўтару, які ўдзяліў дзянісці перадаваў напал уражанні ад тэатральнага відовішча з партэра залы да чыстага аркуша паперы. Лейшыя старонкі «Дыялогу праз рампу» — сведчанне якая пра гэта і радуюць, што ў нас ёсць таленавіты і няўрымслы крытык у галіне сцэнічнага мастацтва.

Гэты матэрыял узяты аўтарамі для асвятлення падзей Вялікай Айчыннай вайны на Аршанічыне.

Апошнія раздзелы прысвечаны росту эканомікі і культуры горада пасля вайны.

Адзначаючы беспрэжычца вартасці кнігі, трэба сказаць, што яна не пазбаўлена і недакончана. На яе погляд, яна пэўна асабліва цікавая такім даследаванням, хоць і не з'яўляецца асабліва цікава.

Недасаткова, на наш погляд, аргументаваны некаторыя палажэнні, выказаныя на старонках кнігі.

